

P 38/08

Komunikat prasowy po rozprawie dotyczącej kompetencji referendarzy sądowych oraz kompetencji sądów rejonowych.

Powierzenie referendarzom sądowym czynności z zakresu ochrony prawnej, w tym możliwości wydawania postanowień o zwolnieniu od kosztów sądowych jest zgodne z konstytucją.

12 maja 2011 r. o godz. 9.00 Trybunał Konstytucyjny rozpoznał pytanie prawne Sądu Rejonowego w Bytowie I Wydział Cywilny dotyczące kompetencji referendarzy sądowych oraz kompetencji sądów rejonowych.

Trybunał Konstytucyjny orzekł, że:

1. Art. 2 § 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych **jest zgodny** z art. 45 ust. 1 i art. 175 ust. 1 konstytucji oraz **nie jest niezgodny** z art. 10, art. 173 i art. 175 ust. 2 konstytucji.

2. Art. 47¹ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego w zakresie, w jakim przewiduje, że referendarz sądowy ma kompetencje sądu przy wykonywaniu powierzonych mu czynności, **jest zgodny** z art. 45 ust. 1 konstytucji oraz **nie jest niezgodny** z art. 10, art. 173 i art. 175 ust. 2 konstytucji.

3. Art. 118 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych **jest zgodny** z art. 45 ust. 1 konstytucji oraz **nie jest niezgodny** z art. 10, art. 173 i art. 175 ust. 2 konstytucji. W pozostałym zakresie Trybunał umorzył postępowanie.

(Link do całości sentencji pod komunikatem)

Przed przystąpieniem do merytorycznego rozpoznania pytania prawnego, Trybunał dokonał analizy zwrotu "jeżeli od odpowiedzi na pytanie prawne zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem" (art. 193 konstytucji). **Trybunał uznał, że zależność, o której mowa w art. 193 konstytucji, ma charakter szerszy i mniej skonkretyzowany, niż wymagania dotyczące skargi konstytucyjnej sformułowane w art. 79 konstytucji.** W ocenie Trybunału Konstytucyjnego, niepożądane jest nazbyt rygorystyczne ujmowanie przesłanki związku funkcjonalnego jako warunkującego dokonanie kontroli merytorycznej pytania.

Punktem odniesienia dla kontrolowanych norm był art. 45 ust. 1 konstytucji oraz art. 175 ust. 1 konstytucji. Istota pytania prawnego sprowadzała się bowiem do wątpliwości, czy referendarz sądowy może posiadać kompetencje sądu w zakresie czynności ochrony prawnej oraz czy jest uprawniony - w świetle konstytucyjnej gwarancji prawa do sądu oraz zasady sądowego wymiaru sprawiedliwości - do orzekania w wybranych sprawach spornych.

Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że **referendarze są urzędnikami sądowymi, którzy zostali upoważnieni do wykonywania oznaczonych czynności w postępowaniu sądowym - innych niż sprawowanie wymiaru sprawiedliwości.** Chociaż ustawodawca ani nie określił kompetencji referendarzy sądowych w sposób generalny, ani też nie wskazał na czym polega realizacja zadań z zakresu ochrony prawnej, to z zastosowania językowych i systematycznych reguł wykładni norm konstytucyjnych oraz prawa o ustroju sądów powszechnych wynika, że **ich działalność nie jest sprawowaniem wymiaru sprawiedliwości.** Korzystający z stabilności zatrudnienia oraz czytelnych i ustawowo uregulowanych podstawowych kryteriów awansu zawodowego referendarze cieszą się niezależnością od organów władzy publicznej w zakresie wydawanych orzeczeń i zarządzeń. Trybunał podkreślił jednak, że **referendarz wydaje orzeczenia w sądzie, a nie jako sąd (organ procesowy).**

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem konstytucyjnym, **wystarczy, by sądom została**

zagwarantowana kompetencja do ostatecznej weryfikacji rozstrzygnięcia organu niesądowego. Nie budziło wątpliwości Trybunału, że prawo do sądu oraz zasada sprawiedliwości proceduralnej są zachowane na gruncie takich regulacji, które - dopuszczając możliwość uruchomienia postępowania przed sądem - zapewniają kontrolę sądową rozstrzygnięcia, decyzji czy innego aktu indywidualnego kształtującego sytuację prawną jednostki lub innego podmiotu podobnego.

Istotne znaczenie dla kierunku orzeczenia miało również to, że zdaniem Trybunału Konstytucyjnego **postanowienie w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych nie stanowi formy wymierzania sprawiedliwości, lecz jest czynnością z zakresu ochrony prawnej.** Nie ma zatem przeszkód, aby ustawodawca, w ramach przysługującej mu swobody legislacyjnej, powierzył orzekanie w tym zakresie organom, które nie sprawują wymiaru sprawiedliwości.

Rozprawie przewodniczył sędzia TK Mirosław Granat, sprawozdawcą był sędzia TK Stanisław Rymar.

Wyrok jest ostateczny, a jego **sentencja podlega ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw.**

Komunikat prasowy przed rozprawą dotyczącą kompetencji referendarzy sądowych oraz kompetencji sądów rejonowych.

12 maja 2011 r. o godz. 9.00 Trybunał Konstytucyjny rozpozna pytanie prawne Sądu Rejonowego w Bytowie I Wydział Cywilny dotyczące kompetencji referendarzy sądowych oraz kompetencji sądów rejonowych.

Trybunał Konstytucyjny orzeknie w sprawie zgodności:

- a) art. 2 § 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku - Prawo o ustroju sądów powszechnych,
- b) art. 147 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku - Prawo o ustroju sądów powszechnych,
- c) art. 39822 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 roku - Kodeks postępowania cywilnego,
- d) art. 39823 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 roku - Kodeks postępowania cywilnego,
- e) art. 13 § 2 w związku z art. 471 ustawy z dnia 17 listopada 1964 roku - Kodeks postępowania cywilnego,
- f) art. 13 § 2 w związku z art. 3621 ustawy z dnia 17 listopada 1964 roku - Kodeks postępowania cywilnego,
- g) art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz
- h) art. 118 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych z art. 175 ust. 1 i 2 konstytucji oraz art. 177, art. 178 ust. 1-3, art. 179, art. 180 ust. 1-5, art. 181 w związku z art. 173 konstytucji, art. 10 ust. 1 i 2 oraz art. 2 konstytucji, art. 45 ust. 1 konstytucji oraz w związku z art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wartości.

Kwestionowane przepisy poprzez powierzenie referendarzowi sądowemu kompetencji orzeczniczych sądu rejonowego w sprawie egzekucyjnej, a więc zaliczanej do wymierzania sprawiedliwości w ocenie sądu pytającego są niezgodne z konstytucją. W ten sposób powstał bowiem niejako sąd specjalny (specjalny skład orzekający nie korzystający ze statusu sędziów zawodowych ze specjalną procedurą odwoławczą).

Zdaniem sądu pytającego powierzenie referendarzom sądowym orzecznictwa odbyło się z naruszeniem zasad przyzwoitej legislacji. Wprowadzenie kwestionowanych przepisów dowodzi poszukiwania przez ustawodawcę zwykłego możliwości umieszczenia w systemie prawa regulacji o wyodrębnieniu części orzecznictwa sądowego z zakresu władzy państwowej i powierzeniu go urzędnikom nie posiadających statusu sędziego zawodowego. Jest to sprzeczne z zasadą podziału i równoważenia się władz.

Kwestionowane regulacje sprzeczne są również z konstytucyjną zasadą dwuinstancyjności oraz naruszają prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy przez niezawisły sąd.

Rozprawie będzie przewodniczył sędzia TK Mirosław Granat, sprawozdawcą będzie sędzia TK Stanisław Rymar.

